

מלאכת דש - א

האבות והתולדות

תצא כה, ד
לא תחסום שור בדישו.

ישעי' מא, טו
מורג חרוץ חדש בעל פיפיות תדוש.

רות ב, יז
ותלקט בשדה עד הערב ותחבט את אשר לקטה.

משנה שבת עג, א
אבות מלאכות ארבעים חסר אחת ... והדש (כולהו קמייתא הואי בסממנין של צבע, רש"י).

שבת עג, ב
הדש והמנפץ (פשתן בגבעולין, רש"י), והמנפט (צמר גפן ... שמפרק גרעינין ממנו, רש"י), כולן מלאכה אחת הן.

תוס' שבת עד, א ד"ה אע"ג
שבמשכן היו מנפצים פשתן לעשות יריעות ושאר דברים ... דהיינו דש.

שבת צה, א
חולב חייב משום מפרק (כמו מפרק משאוי, שפורק אוכל ממקום שנתכסה בו, והוי תולדת דש ... פקיד ועקיר וקאי בעטיני הדד כתבואה בקשיה, רש"י).

רמב"ם הל' שבת פ"ח ה"ז
והמפרק הרי הוא תולדת הדש, וחייב.

שוע"ר סי' שא
נו המלבן את הצמר או את הפשתן וכן כל כיוצא בהן ממה שדרך להתלבן חייב, והוא מאבות מלאכות ... והסוחט את הבגד עד שיוציא המים שבו, הרי זה כמכבס בגדים וחייב משום מלבן.

שוע"ר סי' שה
כח הדש הוא מאבות מלאכות, וכל המפרק אוכל או משקה ממקום שנתכסה בו, כגון החולב את הבהמה שמפרק החלב מהדד, הרי זה תולדת הדש, שהדש גם כן מפרק התבואה מהשבולת. ואינו חייב אלא כשחולב לתוך כלי ריקן. אבל אם חולב לתוך כלי שיש בו אוכלין פטור, מפני שמשקה הבא לאוכל הרי הוא כאוכל, ונמצא שאין שם משקה על חלב זה אלא שם אוכל, ודדי הבהמה הם גם כן אוכל, והרי זה כמפריד אוכל מאוכל, ואין בזה משום מפרק. ואינו דומה לדש שמפרק התבואה שהיא אוכל מהשבולת שהיא פסולת, והם שני דברים חלוקים זה מזה, ושייך לומר שמפרק דבר אחד מתוך דבר אחר המכסה עליו.

שוע"ר סי' שיט
ט המפרק ביד הוא תולדת הדש בכלי כמ"ש בסי' ש"ה ... אינו אלא כמפריד אוכל מאוכל, ואין בזה משום מפרק, כמו שנתבאר בסי' ש"ה.

שוע"ר סי' שכ
א הסוחט זתים להוציא מהם שמן, או ענבים להוציא מהן יין, חייב, מפני שמפרק המשקה מהפרי, וכבר נתבאר בסי' ש"ה שכל המפרק אוכל או משקה ממקום שנתכסה בו הרי זה תולדת הדש.

ו מותר לסחוט אשכול של ענבים לתוך הקדרה שיש בה תבשיל כדי לתקן (עיין סי' תק"ה) האוכל, שכל משקה הבא לאוכל כאוכל הוא חשוב, ואין עליו שם משקה כלל, והרי זה כמפריד אוכל מאוכל. אבל אם אין בה אוכל, אסור לסחוט לתוכה.

כא בגד שנשרה ... אסור לסחטו משום איסור מפרק, שהוא תולדת הדש, כמו שסחיטת פירות אסורה משום מפרק.

שוע"ר סי' תצה
ט שהיא תולדת דישה שמפרק דבר מגידולו.

קו"א סי' תקי"ס ק"א
משמע ברמב"ם ... דמפרק ביד חייב משום שהוא תולדת הדש בכלי, כמו שהתולש ביד הוא תולדת הקוצר בכלי ... שהדש בכלי הוא אב והמפרק ביד הוא.